

Aardappelteelt 3. Het kiezen van een aardappelras aan de hand van de eigenschappen

Informatie op de bestellijst

Als je de “bestellijst pootaardappelen” omdraait zie je daar een tabel staan met daarin de “belangrijkste ras-eigenschappen per soort” (onderaan de bladzijde staat een korte uitleg). Al deze eigenschappen bij elkaar vormen als het ware een “paspoort” van ieder aardappelras.

In dat “paspoort” kun je bijvoorbeeld zien hoe de aardappel eruitziet, hoe hij smaakt, hoe lang de groeitijd is, hoe vatbaar hij is voor ziektes, en hoe lang je hem kunt bewaren. We lopen alle eigenschappen (ze staan in de grijze balk) van links naar rechts met je door.

Schilkleur: De schil van een aardappel kan geel (G), rood (R) of paars (P) zijn.

Vroegheid

In deze rij vind je informatie over de groeitijd van een ras. Dit is met een cijfer aangeduid.

Daarbij geldt: hoe hoger het cijfer, hoe eerder de aardappel klaar is

Vroege rassen (9,5 tot 7,5) hebben een groeitijd van ca. 80 tot 100 dagen. Midden vroege rassen (7 tot 6) 100 tot 120 dagen, en late rassen (5,5 tot 3,5) 120 tot 140 dagen.

Hoe eerder een ras 'klaar' is hoe groter de kans dat er aardappels onder je planten zitten als ze toch ziek worden. Als het loof ziek is moet je het eraf halen. En als het loof van de plant is stopt de groei van de aardappels. Groter worden ze niet.

In 2014 was de aardappelziekte al half mei volop in Nederland aanwezig. Dat betekent dus nul oogst! Op onze tuinen in de tweede helft van juni. De vroege aardappels hadden toen al een redelijke maat aardappels. De latere soorten waren veel te klein.

Opbrengst

De opbrengst van de teelt is mede afhankelijk van de grondsoort waar een aardappel groeit. Onze moestuinen liggen op zandgrond. Dat betekent dat je moet kijken in de kolom “zand”. Hoe hoger het cijfer, hoe beter de opbrengst. Vanaf het cijfer 6 is de opbrengst op onze tuinen redelijk tot goed. Ook hier geldt weer, hoe hoger het cijfer hoe meer oogst je kunt verwachten.

Sortering knollen bij oogst: Hier kun je vinden hoe groot de aardappels onder normale groeiomstandigheden worden. Hoe hoger het cijfer, hoe groter de knol. 9 zijn grote aardappels, 7 middenmaat en 5 vrij klein.

Kooktype: Dit vertelt je wat de aardappel doet in de pan. Hoe lager het cijfer, hoe vaster de aardappel. Een aardappel van de klasse 1~2 is erg vastkokend en daardoor geschikt voor salades en frituren. Klasse 5~8 is een kruimige aardappel, waarbij 8 staat voor de echte afkokers.

Gebruik: Hier is met letters aangegeven waar de aardappel het meest geschikt voor is. Koken(K), bakken(B), salades(S) of frituren(F).

Consumptiewaarde: Met een cijfer wordt aangegeven hoe lekker de meeste mensen de aardappel vinden. Hoe hoger het cijfer, hoe beter de smaak wordt gewaardeerd.

Phytophthora gevoeligheid: In deze kolommen vind je informatie over de vatbaarheid van een ras voor de aardappelziekte in loof (L) en knol (K). Een hoog cijfer betekent weinig vatbaar. Hoe lager het cijfer hoe makkelijker een ras ziek wordt als er sporen in de lucht of de grond zitten.

Het zijn vooral de nieuwe rassen die een hoge weerstand hebben. In de lijst vind je ze terug met een cijfer L8-L9 en K7-K9. Op de proefboerderij van de Wageningen universiteit bleven in de zomer van 2014 een aantal van deze rassen vrij van ziekte. De rassen met een lagere weerstand werden allemaal ziek en moesten vernietigd worden.

AM: staat voor aardappelmoehheid, een ziekte die wordt veroorzaakt door verschillende soorten aaltjes waarbij de planten sterk in groei achterblijven en de opbrengst behoorlijk vermindert. De vermelding A of ABCD betekent dat het ras tot 80% minder gevoelig is voor dat soort aaltje. Een - betekent dat er geen resistentie is voor aardappelmoehheid.

Bij **schurft** komen er dikke ruwe plekken op de schil van de aardappel. Meestal kun je de aardappels nog wel eten. Vanaf 7 en hoger zal je er weinig last van hebben.

Kring wordt veroorzaakt door virusziekten die donkere ringen en plekken in de aardappel veroorzaken die je pas na doorsnijden van de aardappel ziet. Bij lichte aantasting kun je de plekken wegsnijden, bij ernstiger aantasting kun je alles weggooien. Hoe hoger het cijfer, hoe minder gevoelig.

Stootblauw is het optreden van de bekende blauwe plekken in een aardappel als er te veel mee is "gegooid". Hoe gevoeliger het ras is hoe voorzichtiger je het moet behandelen bij rooien en bewaren. De blauwe plekken moet je wegsnijden. Ook hier geldt: hoe hoger het cijfer, hoe minder gevoelig.

Knolvorm: R = rond, RO = rondovaal, O = ovaal, LO = langovaal, L = lang

Ogen: vertelt of je een gladde aardappel hebt (9) of een met diepe ogen (5).

Loofontwikkeling: Hier kun je zien hoeveel loof de planten krijgen. Hoe hoger het cijfer, hoe hoger de planten worden.

Bewaarbaarheid: De zeer vroege en vroege rassen zijn vers uit de grond het allerlekkerst. Maar je kunt ze niet zo lang bewaren. Meestal lukt dit tot en met november (1), daarna lopen ze uit en worden zacht. De middel vroege rassen kun je vaak tot in het nieuwe jaar bewaren (2), de latere rassen nog wel tot eind voorjaar (3). Kweek niet meer van een soort dan je binnen de bewaartijd op kunt eten.

Een ras uitkiezen

Kies een ras wat je wilt gaan kweken (lekker, want het moet wel leuk zijn), maar bestel nog niet.

Schrijf zijn “paspoort” op en leg dit langs de pieper-meetlat:

- Heeft het ras een goede resistentie voor phytophthora in loof en knol (hoger dan L8 en K7)? Hier geldt: Hoe hoger hoe beter
- Heeft het ras een weerstand van L6 of L7? Dan zullen ze bij een phytophthora uitbraak waarschijnlijk ziek worden. Kies een vroeg ras en overweeg preventief te spuiten
- Heeft het ras een weerstand lager dan L6 en K6? Je neemt een groot risico op het krijgen van aardappelziekte, en dit te verspreiden naar je burens. Je zult preventief moeten spuiten!
- Is het ras geschikt voor teelt op zandgrond

Is je eerste keus nog steeds geldig, of is de kans op zieke aardappelen wel erg groot? Zo nee, leg dan je 2^e keus langs de pieper-meetlat. Net zo lang tot je tevreden bent.

Bijvoorbeeld het paspoort van Bintje:

- Vroegheid 6,5
- Phytophthora-resistentie L3 – K3
- Opbrengst zand 7
- Ietsje kruimig, geschikt voor koken en frituren, de consumentenwaarde is hoog
- Geen resistentie tegen AM, gevoelig voor schurft en kring, weinig voor stootblauw
- Lang-ovale grote knol met een gladde gele schil
- Hele seizoen te bewaren.

Nu leggen we het “paspoort” van Bintje langs de pieper-meetlat:

- Heeft het ras een goede resistentie voor phytophthora in loof en knol (hoger dan L8 en K7)? Nee!
- Heeft het ras een weerstand van L6 of L7? Nee!
- Heeft het ras een weerstand lager dan L6 en K6? Ja!
- Is het ras geschikt voor teelt op zandgrond? Ja

Je hebt een ras gekozen dat erg gevoelig is voor phytophthora. De kans op een succesvolle teelt is klein. Je doet er goed aan een ander ras te kiezen.

De maat van de pootaardappel

Sommige rassen worden ook aangeboden in “grote pootmaat”. Deze grotere pootmaat heeft bij de start vaak een voorsprong in de groei, omdat er meer groeikracht in de poter zit. Dat is ook de reden dat ze beter herstellen na vorstschade. De poter heeft genoeg reserve om opnieuw uit te lopen.

Als je het ras gevonden hebt dat je wilt gaan kweken, volgt stap 2: kijken hoeveel aardappels je nodig hebt voor jouw aardappelbed.

Bepalen hoeveel aardappels je nodig hebt

Het is een goed idee om van tevoren uit te rekenen hoeveel pootaardappeltjes je ongeveer nodig hebt. Want wat doe je met de poters die je overhoudt? Vaak wordt er dan toch maar dichter op elkaar geplant, want weggooien is ook jammer. En dat vergroot nou juist de kans op een phytophthora besmetting. Je kunt dit als volgt doen:

Bepaal hoeveel rijen aardappels van hoeveel meter lengte je gaat kweken. Houdt daarbij een rijafstand van 70 cm aan. Nu kun je het aantal aardappels dat je nodig hebt uitrekenen:

Stel: je hebt plaats voor 4 rijen aardappels van 6 meter lang (600 cm). Je gaat een vroeg soort kweken dat je op 30 cm in de rij plant. In iedere rij kun je dan $600:30 = 20$ aardappels leggen. Voor 4 rijen heb je dus $4 \times 20 = 80$ pootaardappelen nodig. Plus een paar extra voor het verlies

Nu weet je het aantal pootaardappels dat je wilt leggen. Dit aantal kun je verder omrekenen naar het gewicht dat je nodig hebt op de volgende manier:

De meest gangbare maat van een pootaardappel is 28-35 mm. Onderaan de bestellijst kun je bij "aantal knollen per kilo" zien dat poot maat 28/35 ca. 40 knollen per kilo heeft. Je hebt 80 poters nodig voor je bed. Je hebt dus $80:40 = 2$ kilo poters van deze maat nodig. Een zak van 2,5 kilo is ruim voldoende. Dit zijn ca. 100 pootaardappeltjes, zodat je de 80 beste kunt uitzoeken. De overgebleven aardappeltjes geef je weg, of gooi je in de vuilnisbak

DUS:

- Maak een teeltplan met een vruchtwisseling van 1 op 4
- Maak het paspoort van je gekozen ras
- Leg het langs de piepermeetlat (phytophthora-resistentie en vroegheid)
- Bereken hoeveel pootaardappels je nodig hebt van elk ras
- Je kunt nu het bestelformulier invullen